

MAJOR HENRIK PANOPTIKUMA

ÍRÓK ÉS HÍRLAPÍRÓK KARRIKATURÁI

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ ELŐSZAVÁVAL

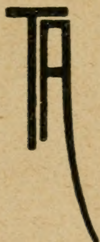
TEVAN-KÖNYVTÁR 21–25

ÁRA 1·20

MAJOR HENRIK

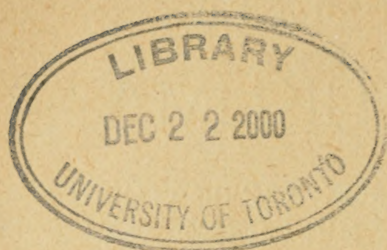
PANOPTIKUMA

IRÓK ÉS HIRLAPIRÓK KARRIKATURÁI
KOSZTOLÁNYI DEZSŐ
ELŐSZAVÁVAL

1913

TEVAN-KIADÁS BÉKÉSCSABA

TEVAN ADOLF KÖNYVNYOMDÁJA BÉKÉSCSABA

MAJOR HENRIK

A kiadó arra kér, rajzoljam meg a portréját és álcázzam le a nevetőt, aki az irói céhet kegyetlenül csúffá tette. Itt a panoptikum ajtajában — mint kikiáltó — röviden elvégezhetem a feladatomat. Önök ebben a könyvben félretaposott, kificamodott, összevissza nyaggatott arcokat látnak, amelyeknek boldogtalan tulajdonosai az irás nehéz mesterségét űzik. Karrikaturák ezek, de nem a hétköznapi értelemben. Nem kedvesek. Nem mulatságosak. Nem is humorosak. A rajzoló kissé ellensége minden arcnak, igazi szatirikus, aki a bütyköt, a szeplőt, a májfoltot veszi észre először. Neki semmi se elég csúnya. Idealizál: azaz csúnyit. A fotografus ellenkezője. Fésűt vesz a kezébe, hogy kissé rendbehozza a frizuránkat, de közben orrunkat a homlokunkra fésüli, a szájunkból egy öreg papucsot csinál, az arcunkat összekarmizsálja s végül nem csak a hajunkat választja ketté, de — a frizura

alatt — szépen kettéválasztja, lesimítja vagy felborzolja az agytekercseinket is. Mikor a pogány műveletnek vége, a fésű fokairól csorog a vér.

Major Henrik kaján, fájdalmas, ördöngős rajzoló. Benne él leginkább a régi párisi rajzolók géniusza, a montmartre-i művészek elátkozott lelke, akik artista-kávéházakban élték át az életüket és borfoltos márványasztalokon firkálták össze remekműveiket, amelyeket cigarettahamuval porozták le. Willette, Toulouse-Lautrec, talán leginkább Léandre és Pascin neve kisért. Neki azonban más a környezete és más a lelke is. Ő a kávéházainkban nem lát beteg angyalokat, akiknek horpadt mellén aranyok és gyémántok csillognak. A mi décadence-unk alapja a szegénység és a nyomor, a romlásunk hangsúlya a csúnyaságon és az aránytalanságon van, ez izgatja a recehártyáját, a pesti harmóniátlanság és züllöttség serkenti rajzra a ceruzáját, minthogy — igazán és egészen — pesti, a miénk. Majdnem mindég csúnya embereket rajzol. Pöffedt háját, rozoga soványságot, amelynek zörögnek a csontjai, züllött koponyákat, amelyek a szépség után sirnak — reménytelenül —, kifáradt férfiakat és nőket, akiknek a bájuk fanyar, grácia és tisztaság nélkül való. Ha a modelljei nem

csunyák, ő maga teszi csunyává. Sehol se találna kevesebb anyagot a rajzolásra, mint az angol sportsman-ek és sportladyk között, akiknek csontjuk és húsuk, minden porcogójuk kitűnő matériából van, máris kész műremek. Még a párisi utca tiszta és graciózus mosólánya, merész-arcú és sötét gavallérja is távol áll tőle. Major Henriket a pesti aszfalt inspirálja. Ebben a poros és beteg és cinikus városban született meg a művészete, ahol a nyugat és a kelet ölelkezik, s heves karakter-érzéke itt lobbant fel, ahol az ívlámpák mellett, hátsó-udvarokon petróleumlámpák, áporodott illatok égnek és görbe-utcákon fantasztikus figurák ödöngenek, rongyosan, mint a koldúsok és rikitóan kifestve, mint az élet cirkuszának legszomorúbb bohócai.

Mint piktor romantikus és mint rajzoló kemény realista, egyenesen szadista, aki alakjait — véres szeretettel — tépázza, gyomrozza és ökleli, bizonyára azért, mert fáj, nagyon fáj neki minden, ami csúf és beteg s azt szeretné, hogy minden szép, tiszta és egész legyen. A valóság sérti a szögleteivel, sajog a testének, mint egy eleven, viszkető seb és piszkálja, hogy annál jobban fájjon. Ez a fájdalom: a lyrája. Akik bemennek panoptikumába, ne feledjék ezt s a gyötrött arcok előtt, a kánkánt táncoló

vonalaknak e pesti poklában gondoljanak egy cinikus lyrikusra, aki szenved, arra a romantikus komédiásra, aki álarcot hord és mögötte sir.

Budapest, 1913. április hó.

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ

EGY KIS CONFÉRANCE

Belül csupa iró, hirlapiró karrikaturája következik. Nem klasszifikáltam őket, hogy igazán azok=e. Akik nem azok, szolgáljon mentségükre, hogy kivánatos, jó fejük van és az isten is megbocsátja nekik, hogy nem írók és még inkább, ha igazán írók. Akik kimaradtak, sorra kerülnek a következő könyvben. Mégis, jobb lett volna ezt a tab=lót befejeznem, mert mig odaérek, hogy még egy könyvre valót összegyűjtsek, az »iró=nak lenni« betegség bacillusa megcsinál még nehány, most talán még más kedvű jó em=bert irónak és azt hiszem, akkor a bacil=lusokat kell majd az iróktól megvédeni.

Megkérdeztem, aláirattam mindenkivel, mit szól a saját karrikaturájához. Amelyik iró nem tud irni, három keresztet rajzolt alá.

Szememre vetik sokan, hogy rosszindu=latú vagyok a rajzaimban. Ez nem is bánt, ha érzem a magam igazát. Mégis, a tü=körre nagyon féltékeny vagyok. Ha raj=

zolok valakit, azt hiszem, a mögöttem levő tükörbe néz. És arra vagyok féltékeny, amit a modell ott lát. Tudom már, miért nem hisz senki a saját karrikaturájában, de azt, hogy a tükörben mit lát, se én, se a jó isten nem tudja . . .

MAJOR HENRIK

[illegible] bizonyosan látom,

hogy urun igen Abonyi Árpád

Bizony egy vagyunk kedves Major-mester!

[illegible]

Hogy a karrikaturámhoz mit szólok? Ez: jó, hű, meg=bízható; egészségesen elvocsáttatott; mindenkinek a legmelegebben ajánlhatom.

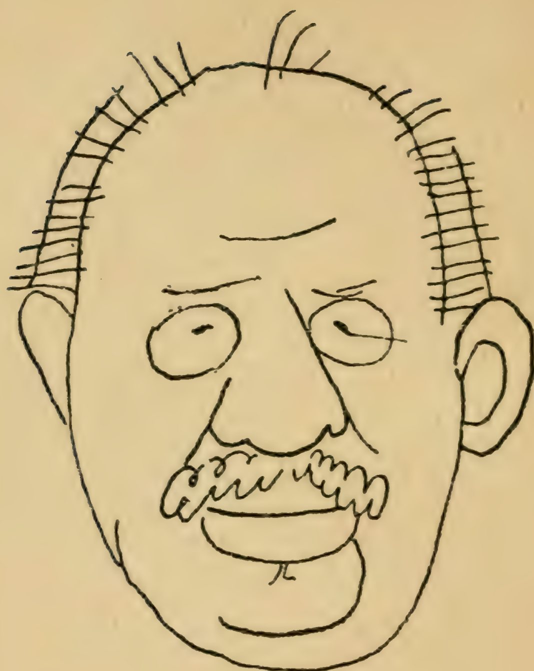
Bpest 1912 jan 25

Andrássy

Jobb szeretném, ha kicsit több hajat rajzolt volna a koponyámra.

Pekár Gyula.

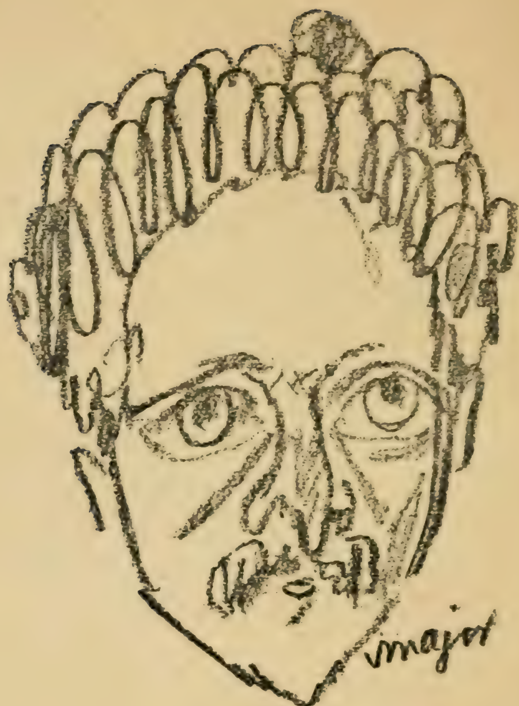

major

Alexander Bernát

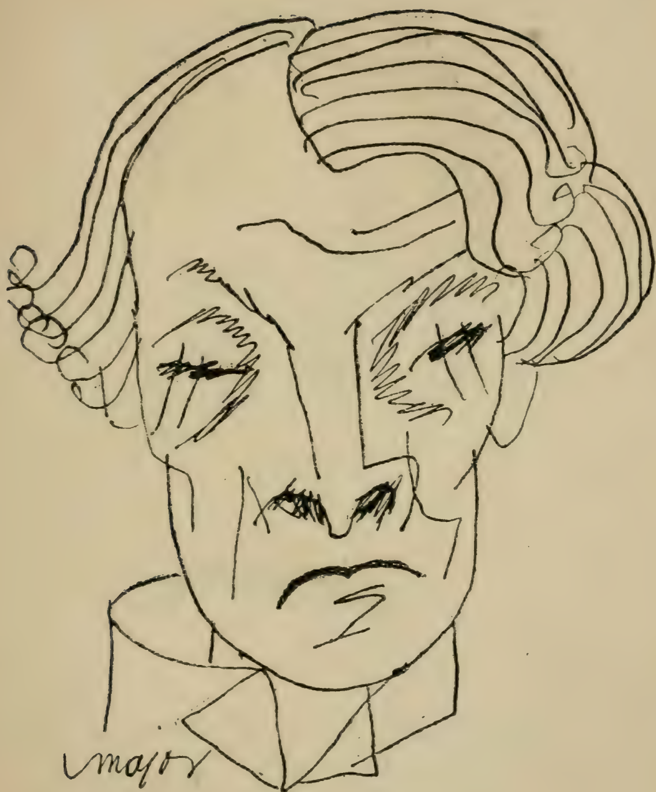

Ambrus Zoltán

Mindenesetre sokkal őszintébb képe volna a világnak ha mindenki saját karikatúrájával a nyakán járkálna. Ha ennek megvalósítására kerülne sor, kisülne kiben meg az igazi önérzet. Én vállalnám ezt az arcot, melyet Major mindenkit szerető jóki zsenisége látott ki belőlem.

Balázs Béla

Vigasztal a haldoklóknak, hogy jó [redacted]. meg válni az élettől, amelyben ilyen arcok vannak

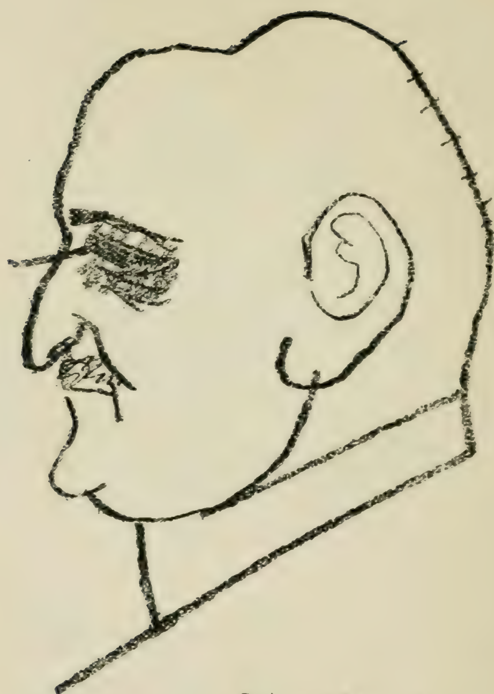
Szörnyű, hogy az ember mennyire nem ismeri magát; ezt az arcot például tükörben sohase láttam

Bánffy

Félek, hogy rám ismernek.

Bánóczi László

Bányai Elemér (Zuboly)

A csak a vezéjét-karikatúrának
Márk Lajos és Major Henrik
a legkülönb művelője.
Szebblelkű asszonyainknak nem ajánlom

[illegible]

Major
Kritika:
Azt hiszem egy jó karika-
tura. Az orrom kissé hegyes,
de ilyen ötletes rajzok
T. Bölöni

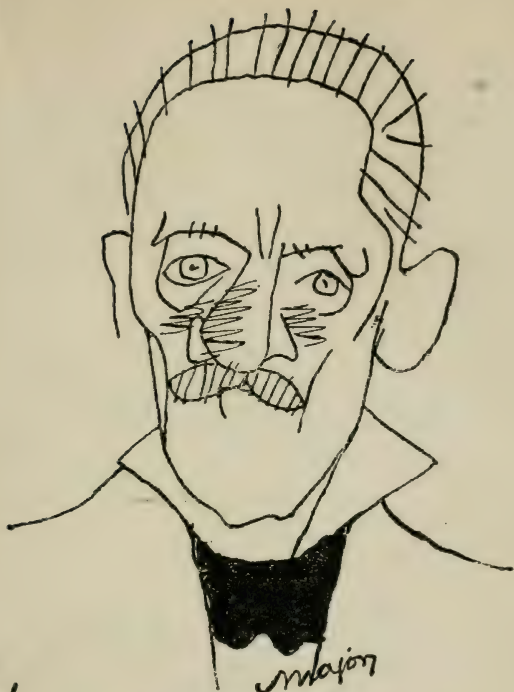

Szép is vagyok, jó is vagyok
csak egy kicsit hamis vagyok.

Bródy Miksa

Bródy Sándor

Szép, szép, de hiányos, mert a borvirágok nem az eredeti szí-nükben látszanak rajta.

Cholnoky Viktor

Talán kedvesebb —
de szebb nem lehetett!

[illegible]

Csáth Géza

Ön azt kérdi, mit szólok a karrikaturámhoz? – Amit én rajzolnék, bizonyára rosszabb volna, de amit meg Ön írna alája, feltétlenül jobb volna.

Csergő Hugó

Major Henrik rajzairól
mindig szívesen írok
Csak egy esetben nem —
amikor engem rajzol le.

Cserna Andor

Most legalább tudom, hogy mért

Év ez, szép, komoly szívdó.

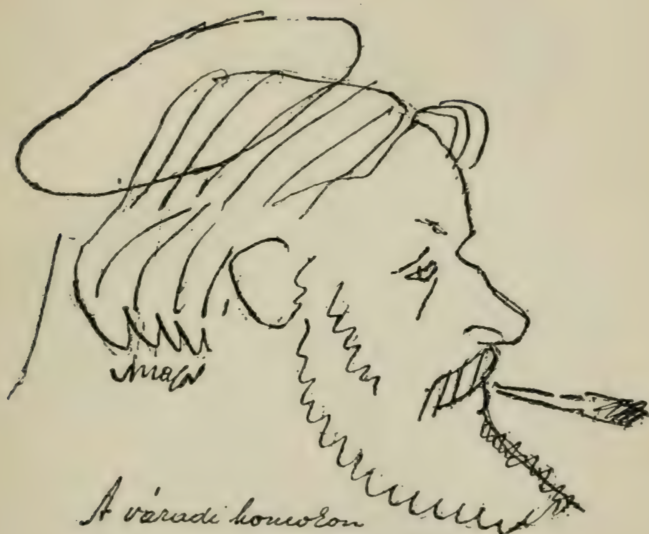
Szép Ernő

Na! azért... nem kell tőlem megijedni...

[illegible]

Félek hogy
hasonlított rá

A váradi komorban
egyedül várom a Holnapot
Dutka Ákos

Csak annak örülök hogy Dutkának
is addig kell gondolkozni amig
nekem, hogy mit irjon alá?
Emőd Tamás

Károly
major

No jó! Hiszen az Örökkévalóságnak úgyis - mindeg

Elek Alfréd

Faragó Jenő

Most már egész vígan hozzá kezdhetek a bankó gyártáshoz.... Ez után a kép után ugyan soha sem fognak elfogni.

Faragó Miklós

--- Arról lehet disputa
Hogy ez író a versek terén
Káplár-é, avagy regruta
De azt tudja mindenki jól
Hogy aki rajzolta, az Major.

Farkas Imre

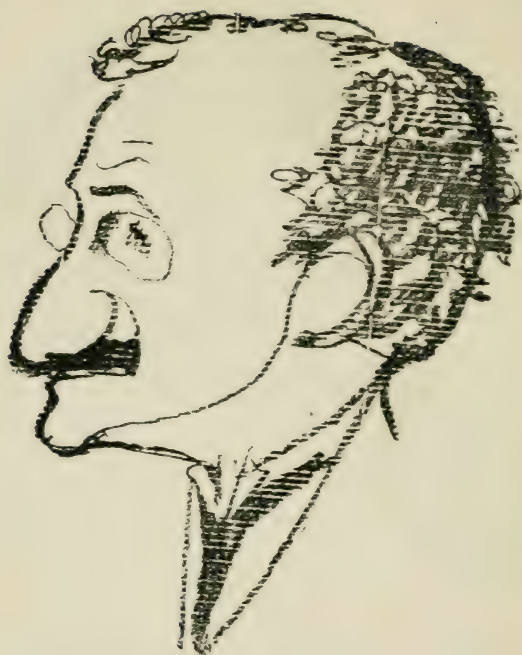

Kiváló a rajz, bár az arc
képemnek [illegible]
[illegible]

Nem por és hamu vagyunk, hanem
egy két sápadt vonás, melyet leg-
feljebb papiroson szánt Kicsi
barátodat. Magtalant.

Dr Fényes Samu

Szívesen vállalom Major rajzát
a ki ónjával épen a casanovistát
ragadta meg bennem.

Fenyő Miksa

Fodor Aladár

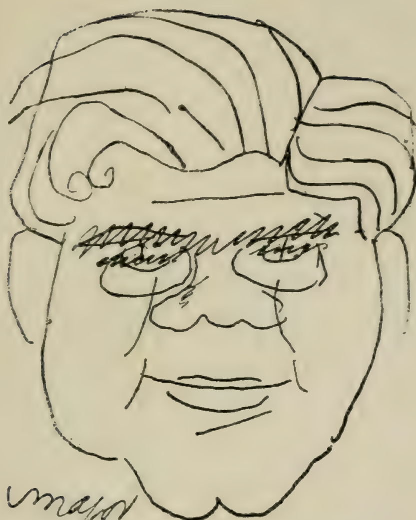
Soha többet nem nézek tükörbe

Földes Imre

Az ez a savanyú ember? Legszívesebben nem ismer-ném! Pocakos, bágyadt: be jó volna megváltoznia!

Füst Milán.

Valóban vagyon tetszem
magamnak mint [illegible]
krumpli azt hiszem
ez az egyetlen formám,
amelyben élvezhető vagyok

Gábor Andor

Major
Szeret ez a Major
engem mégis. Vak aki
nem látja.

Azt mondják, hogy hasonló ez a kép, de én nem hiszem.

Gárdonyi Géza

Ha nem tudnám biztosan, hogy én vagyok, igazán egyebet gondolnék.

Garvay Andor

Ha azok, akik még sohasem láttak, úgy fognak rám ismerni, mint ahogy én nem ismerek magamra: akkor ez a karikatura jó s minden karikatura csak akkor jó.

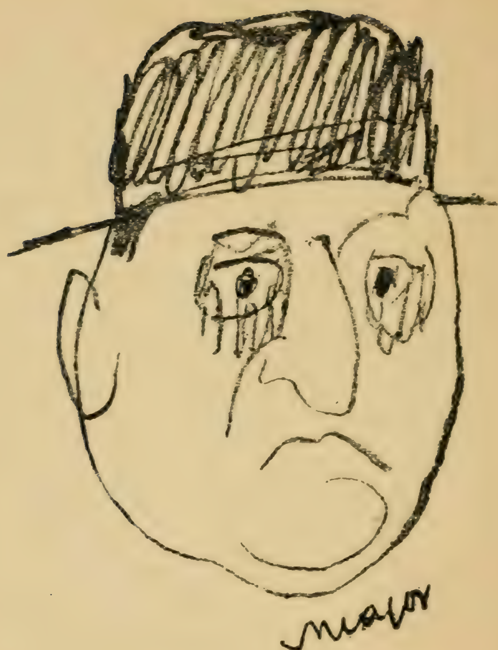
Gárdonyi

Tudassák kíméletesen szegény édesanyámmal.

Harsányi Zsolt

Remélem, hogy sem erről a rajzról, sem az alája írt elmés ötletről nem fognak ráismerni.

Heltai Jenő

Egy szellemes ötletet? Volna egy, de azt szeretném fölhasználni majdan megírandó operettemben. Magam is egy operettben hallottam.

Hervay Frigyes

*Ha a képem nem
mond semmit: ez
hiába beszélnék*

Móricz

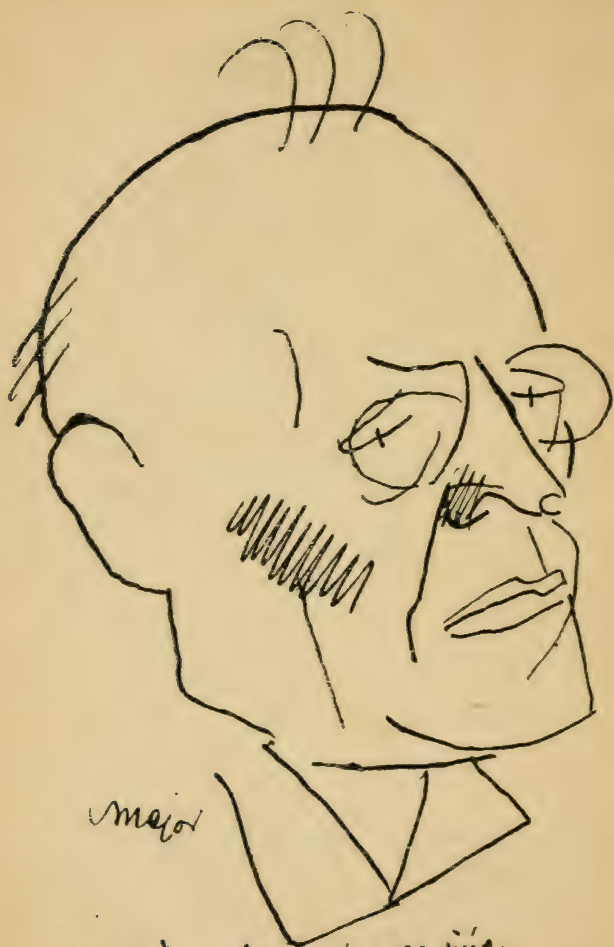

Major öcsénk valóban
intuícióval dolgozik.
Egy autómobilistához, a
szörnyen emelkedő benzin
árak miatt valóban ilyen sa-
vanyu arcz illik Illés István

Ez a karrikatúra, – fájdalom! – kitűnő. De mivel a legtöbb az amúgy is csak rosszul sikerült torzképe annak, amelyet titokban magunkról őrzünk, nemesen megbocsátok a rajzolónak, amiért az Alkotó munkáját ilykép meg merte korrigálni.

Jászay-Horváth Elemér.

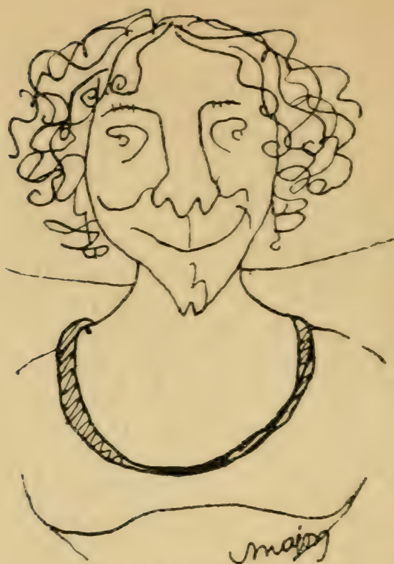
És a latinus mai nekő jut.

[illegible]

Ha szereted magad, hármas tükör, de még inkább karikaturista elébe állj.

Kádár Imre.

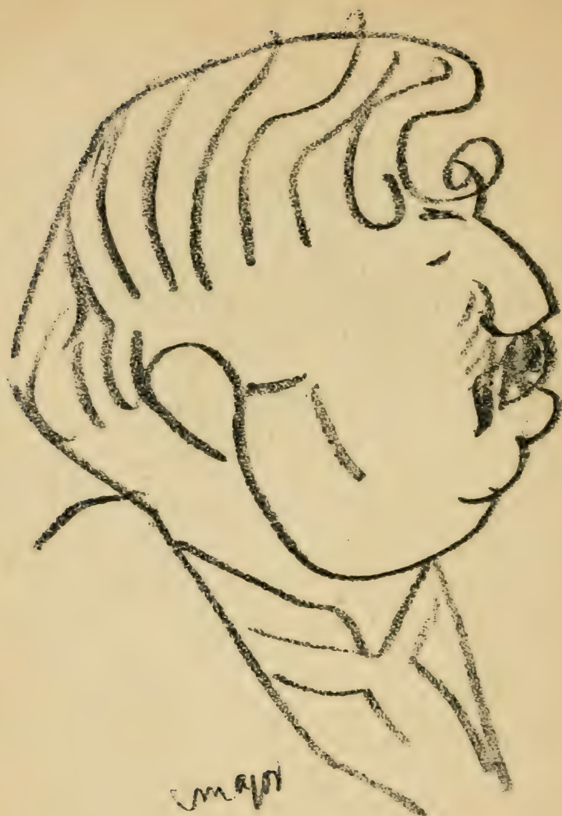

Pásztor Árpád
mondta a percben:
Olyan a karrikatura,
mint a szerelem;
aki csinálja, azt
hiszi, jó, — de
aki nézi, utál-
ja! Kaffka Margit

Szeretném, ha szeretnének.

Kálmán Jenő

Hogy mit vétett a ké-
pecske? Amit más is
mondana. [illegible]

[illegible]

Karinthy Frigyes — hasonlat után

[illegible] 1913. II. 18

Kárpáti Aurél

Major
Itt is Parnasszt
nyitod meg az orrom
... s köszönet a drága
Majornak, ő érette!
Keleti Artúr

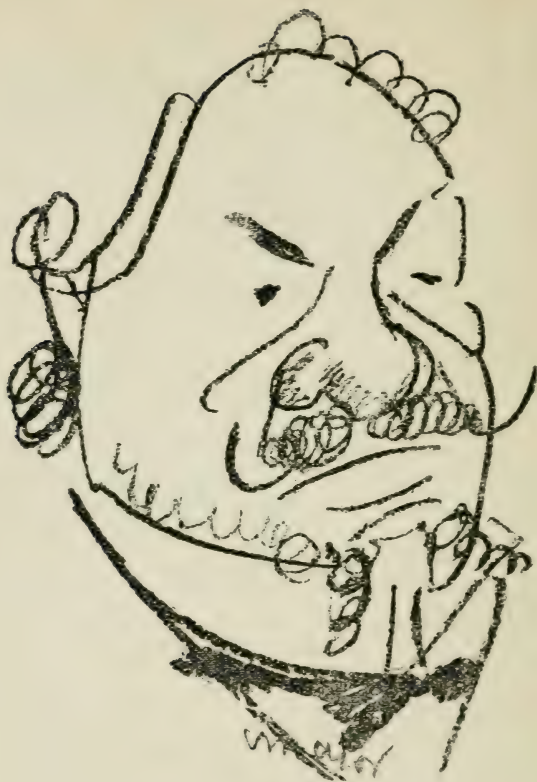
major

Kemény Simon

Ha tudtam volna, hogy
ez a Nép ízén vulgos kö-
telezettséggel — kényszer-
aperszűvel — jár, bizonyára
szomorúbb ábrázattal ültem
volna modellt a kitűnő
Major mesternek

[illegible]

Az ember sohasem hiszi
magát oly rútnak, mint milyen
valóban

Keszler József

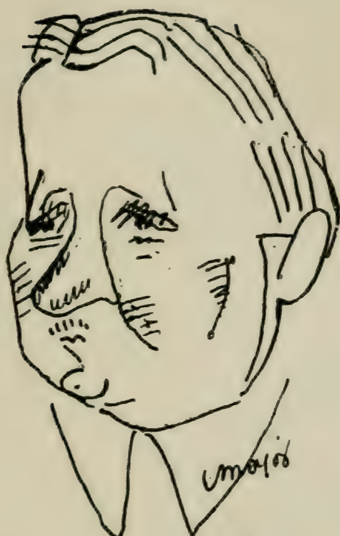
Valódi majompofa,
de [illegible] [illegible].
az enyém–

[illegible] Tamás

Milyen jó, hogy az embernek csak uj szellemességeket kell ki gondolnia, és nem uj ábrázatot is

Komor Gyula

De szeretek, szeretem hisz mi min-
dig jó barátok voltunk:

[illegible]

Ez csodálatosan jó karikatura,
mert nagyon hasonlít hozzám,
noha én semmit sem hasonlí-
tok hozzá.

A nyugalmazott kapitánynak ajánlással. Krúdy Gyula.

Mikor megláttam magamat a Major mester görbe tükrében, őszin-ten megrökönyödtem. Vigasztalá-sért egyik malíciózus kollégám-hoz fordultam.

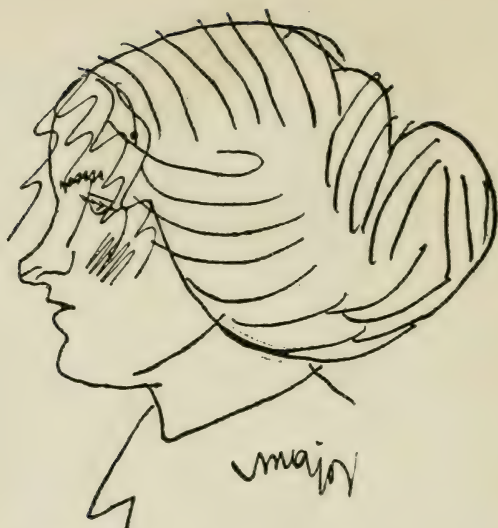
— Mit szólsz ehhez? Ez a szétmállott pofa, ferdére torzított száj, petyhüdt arc, buta, kifejezéstelen szem?

— Mihez mit szólok? Önhöz vagy a karikatúrájához?

— A karikatúrámhoz.

— Kitűnő. Csak egy hibája van: — (egy kicsit) hízeleg.

Dr. [illegible]

Kiskoromban nagy ijedtségem volt, mikor először láttam meg a profilomat tükörben. Ma is csak az vigasztal, hogy legalább karikaturára alkalmasnak találódott

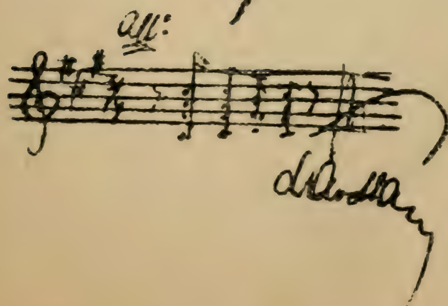
Lányi Sarolta

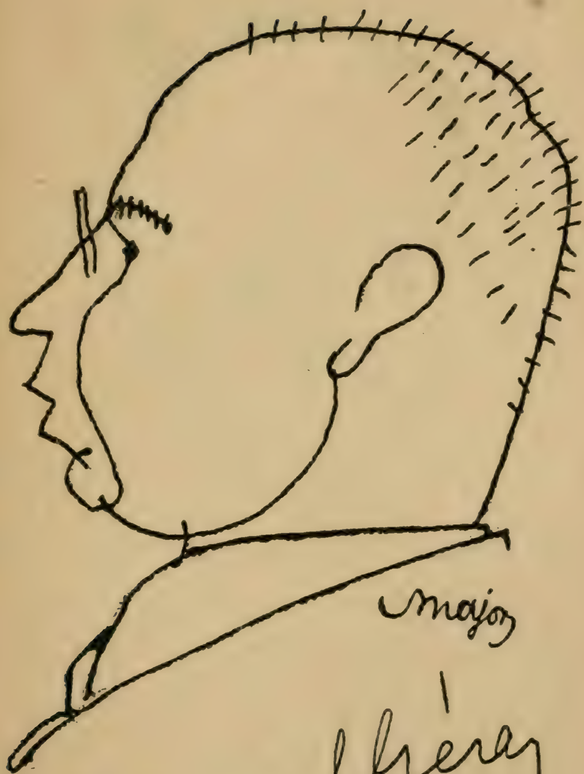
Sokkal szebb az életben
sem vagyok.
Lakatos László

Gyöngyébbek kedvéért
ez én vagyok
Rány Viktor

Nem tudom mit szeretnek
rajtam a hölgyek, ha ilyen
csúnya vagyok.
Lázár Miklós

Lengyel Géza

Smaily

Mégis csak hallatlan így kipellengérezni az embert és még azt kérdezik, hogy mit szólok hozzá. Haragszom érte a karrikaturára: az egyetlen becsületsértés amit nem lehet megtorolni

[illegible]

Hasonlit, csak a hajam
nincs jól eltalálva.

Londesz Elek

Ki e mogorva úr, e képen? Kérdeztem Major
Ki mereszt így szomorú és szigorú szemeket
Ez egy humorista – felelte Major.
Igen Hiszen akkor ez csakis én lehetek

Lovászy Károly

Kedves Lajos, a kép nagyon jó. Főleg azért mert kilátszik belőlem a gyermekes lelkület — nem nagy író, hanem kiskapiró.

Madarász Emil

Azért a pár versért igazán nem érdemeltem meg ezt.

Aki mondja!

[illegible]

L'Etat c'est moi
Az „állam" én vagyok

Ego. Ego??

Mohácsi Jenő

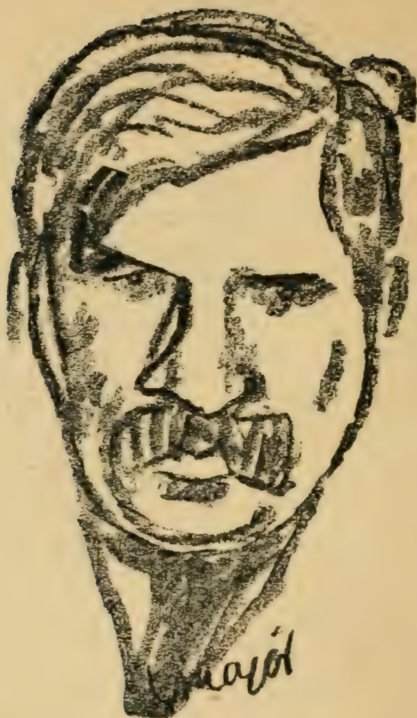

Rosszabb művek alá is
odaírtam a nevemet, miért
húzódoznám ezúttal?
Molnár Ferenc

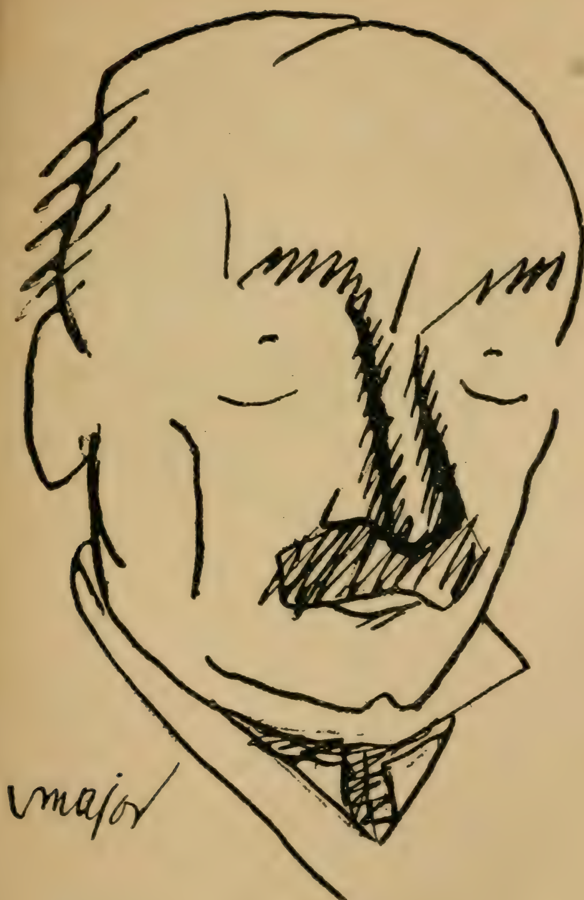
„Abból a tiz esztendő-
ből, amit e karrikatura
és a hozzá nem csatolt
daktiloszkópias fölvétel
alapján valamikor rám
sóznak, kilencz évet ezen-
nel átengedek Major
barátomnak.

Molnár Jenő

Mit írjak a saját karikatúrámhoz?
Ez nem sajátom s nem karikatúra.
Fotografia, vagy eposz. De mért karikatúra?
Mintha egy novellát olvasnánk nevemének

Móricz Zs

Csak az a baja, hogy
túlságosan megszépített.

[illegible]

Naigen!

Nádas Sándor

Hogy mit szólok ehez a rajzhoz? Azt hiszem, jól fejezi ki azt a pillanatomat, amikor azon törődöm, hogy mit szóljak ehez a rajzhoz és semmi se jut az eszembe.

Nagy Endre

No de azért szép halott lesz
belőlem

Nagy Lajos

és egy majorról nevezett rajzoló kicsinyált
a világ elé általunk torzítván másaimat egy
amolyan hamisan ismer s miért is élek en

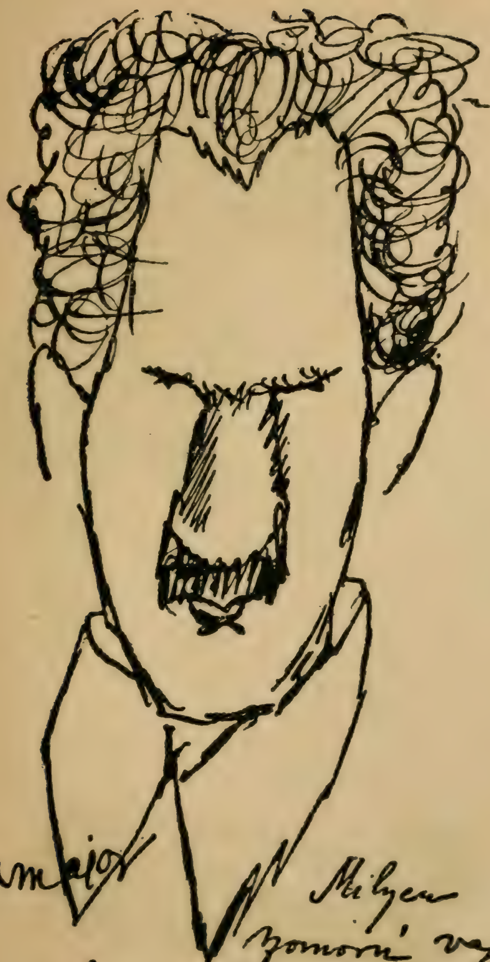
(egy rokoni költőtől)

Németh Andor

Mindig tudtam hogy elragadó vagyok !

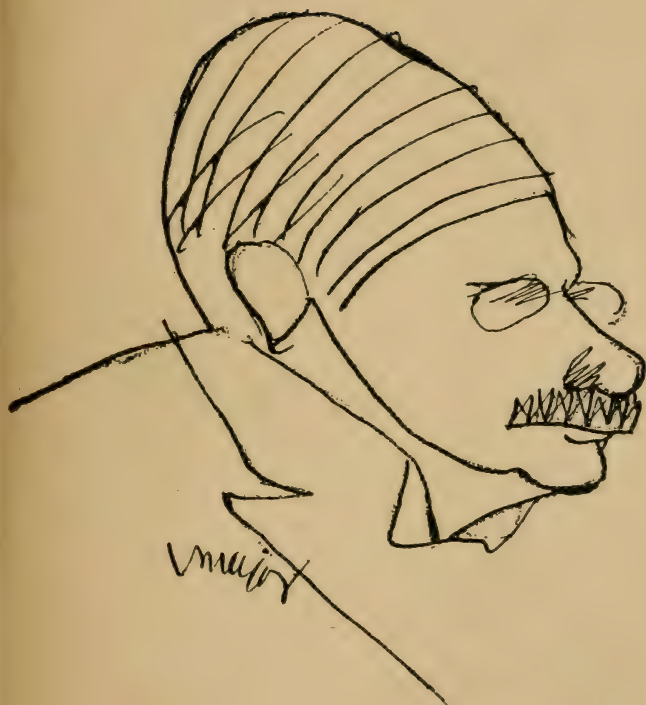
Nil

Milyen szomorú vagyok
hogy ilyen vagyok, — de
ilyen vagyok. Orbók Attila.

Osvát Ernő

Ez nem az én karikatúrám,
hanem a Majoré.

[illegible]

Ne búsulj Bélám! A férfiak is tönkre akarnak tenni, de az asszonyok — kiszámíthatatlanok.

Páulini Béla

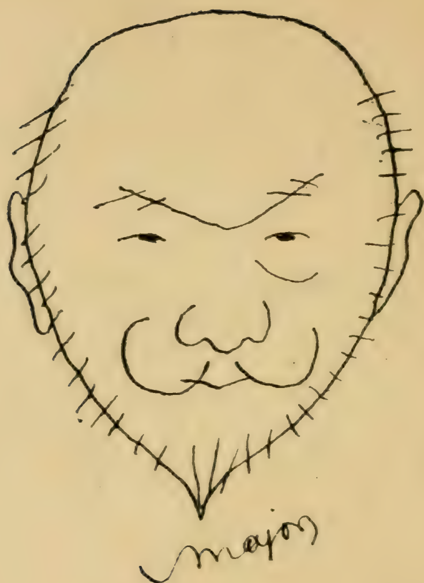

Az én arcom mindig felhődzik
Rajt ül a mélységes ború
S torzképnek szánalmasan komorá
S hitt ezen is nevetni tudnak
Majorral a pokolba jutnak

Peterdi Andor

A [illegible] is a [illegible] talán
úgy [illegible] — kedves [illegible].
[illegible]

A karrikatura mindig dicsőség. De egy kicsit több haj nem ártana.

Porzsolt Kálmán

No, ennyire Kaján, mégsem vagyok!

Ráskai Ferenc

Mester, hasonlítom ma-gára; perverzzé lesz kifejleszti bennem a narcisszizmust

Révész Sándor

Révész Béla

Dr. Salgó Ernő

Karrikatúrának igen jó

Schmittely

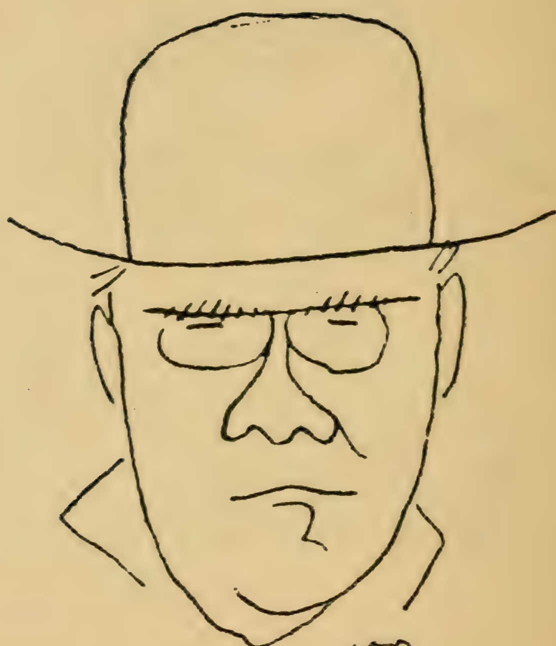

Sebők Zsigmond

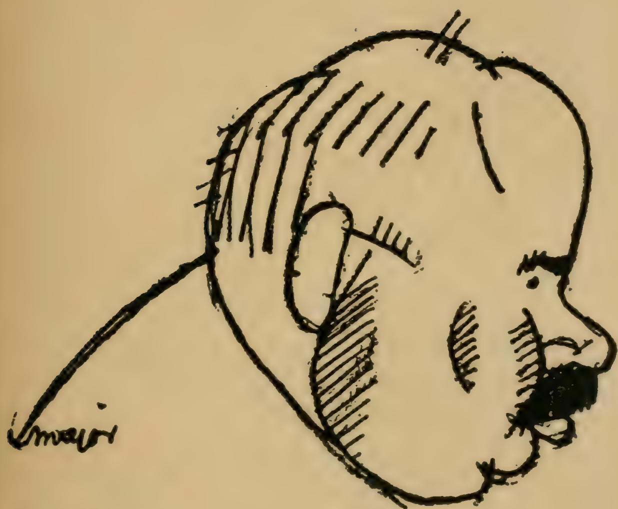

Mért vigyorog rám ez a Major!

Somlyó Zoltán

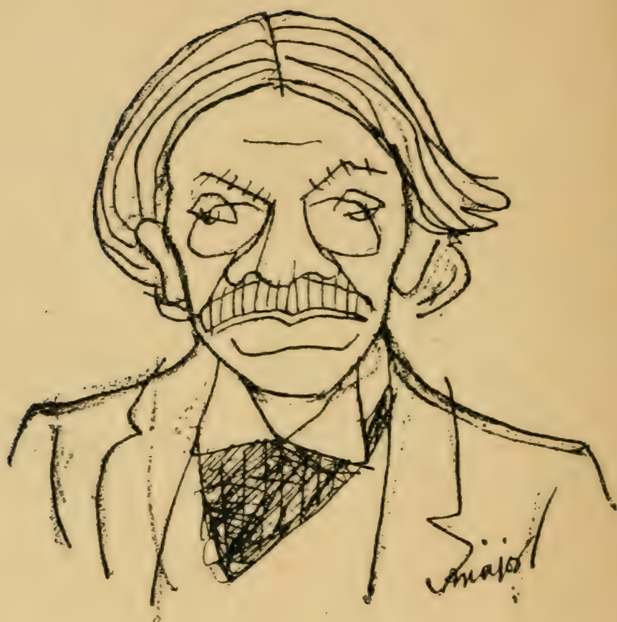

Szász Zoltán

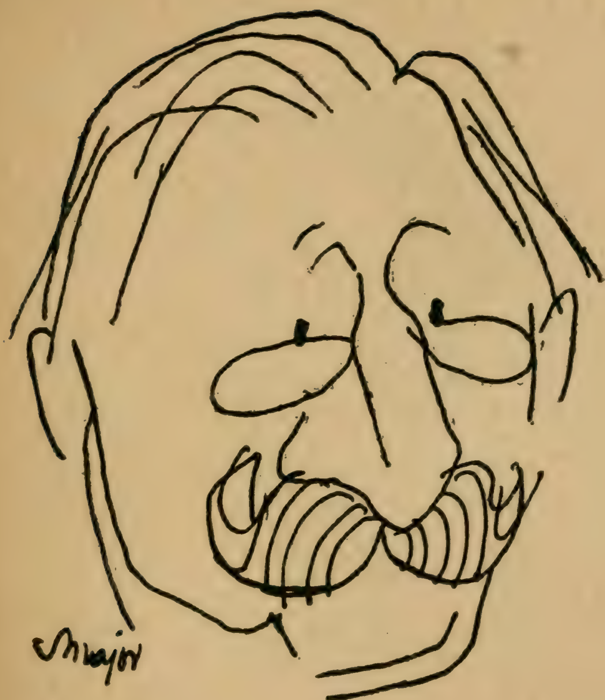
Ha igazán, ilyen volnék, szívből
utálnám magamat.

Szilágyi Géza

Ez a rajz abban a pillanatban ábrázol, amikor semmi sem jut az eszembe

Szini Gyula

Kérem az olvasót,
ne higgye el Major mesternek,
hogy ez a kép engem ábrázol. Ez
egy öreg fővárosi, aki a tőzsdén
egész vagyonát elvesztette. Mégis
csak felháborító, hogy egy tehetséges,
fiatal írót ennyire elcsúfítsanak!

Szomaházy

Tehát, ítem a mottód

Harsányi

Szöllösi Zsigmond

És ezután ugyan ki hiszi el, ha a mesémet igy kezdem: „nagyon szép fiú voltam.....”?

Sydney Carton

Hej Majorkyám, ha én magáról
olyat írnék, amilyet maga rólam
rajzolt, — nem sokáig járna
szabadlábon.

Táborikornél

Irjak, de mit?

Légy boldog, csak ennyit!

Törökgyula

Major
Kedves Major!
Hová meredt
el szép szemem
világa?
Tóth Árpád

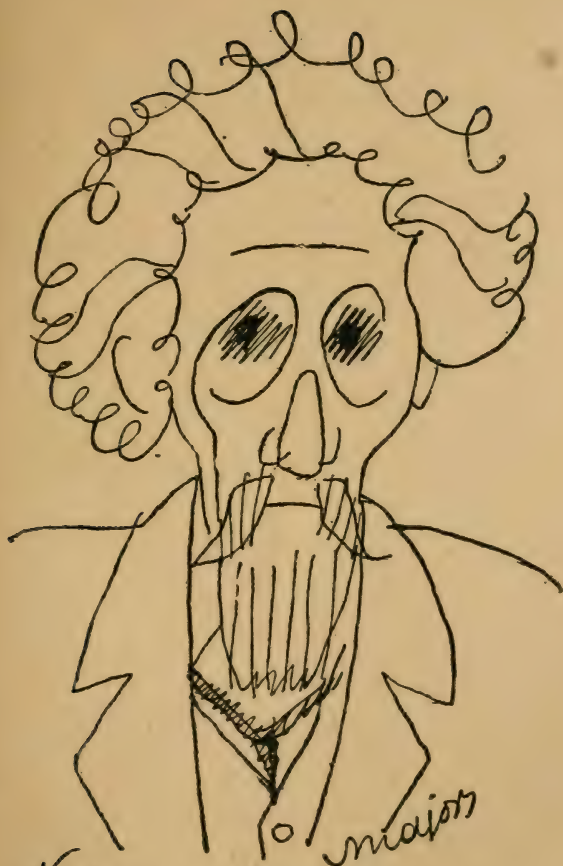

Furcsa könyv! Mennyi
írót kompromittál
és csak egy rajzolót!

Hát ez volnék. 2

A pesti kávéházakban terjedő
szegény nemes író, barátod
Várady András, ki születtem
Brassóban 1887-ben s hogy jelen-
leg élek még, azt Major barátom
művészi kezének köszönhetem

Nehéz rólam nem
karikatúrát rajzolni

Zöldi Márton.

A KÖTET A KÖVETKEZŐ IRÓK KARRIKATURÁIT FOGLALJA MAGÁBAN:

Abonyi Árpád
Aczél Pál
Ady Endre
Adorján Andor
Akár Gyula
Alexander Bernát
Ambrus Zoltán
Balázs Béla
Bálint Lajos
Bán Ferenc
Bánóczi László
Bányai Elemér (Zuboly)
Bárdos Artur
Bölöny György
Bródy Miksa
Bródy Sándor
Cholnoky Viktor
Chorin Géza
Csáth Géza
Csergő Hugó
Cserna Andor
Dési Imre
Doby Andor
Drégely Gábor
Dutka Ákos
Emőd Tamás
Eötvös Károly
Elek Alfréd
Faragó Jenő
Faragó Miksa
Farkas Imre
Fehér Armand
Dr. Fényes Samu
Fenyő Miksa
Fodor Aladár
Franyó Zoltán
Földes Imre
Füst Milán
Gábor Andor
Gács Demeter
Dr. Gajári István
Gárdonyi Géza
Garvay Andor
Gellért Oszkár
Harsányi Zsolt
Heltai Jenő
Herendi Arthur
Hervay Frigyes
Ignotus
Illés István
Jászay-Horváth Elemér
Kabos Ede
Kádár Endre
Kaffka Margit
Kálmán Jenő
Kálnoki Izidor
Karinthy Frigyes
Kárpáti Aurél
Keleti Arthur
Kemény Simon
Kern Aurél
Keszler József

Kóbor Tamás
Dr. Komor Gyula
Kortsák Ferenc
Kosztolányi Dezső
Kozma Andor
Krúdy Gyula
Dr. Kun Andor
Lányi Sarolta
Lakatos László
Lányi Viktor
Lavotta
Lázár Miklós
Lengyel Géza
Liptai Imre
Londesz Elek
Lovászy Károly
Madarász Emil
Majthényi György
Márkus László
Miklós Jenő
Mohácsi Jenő
Molnár Ferenc
Molnár Jenő
Móricz Zsigmond
Murai Károly
Nádas Sándor
Nagy Endre
Nagy Lajos
Németh Andor
Nil
Orbók Attila
Osvát Ernő
Pariss Pál
Pásztor Árpád
Paulini Béla
Peterdi Andor
Peterdi István
Porzsolt Kálmán
Ráskai Ferenc
Révész Andor
Révész Béla
Dr. Salgó Ernő
Schmittely József
Sebők Zsigmond
Somlyó Zoltán
Szász Zoltán
Szilágyi Géza
Szini Gyula
Szomaházy István
Szomory Dezső
Szomory Emil
Szőllősi Zsigmond
Sydney Carton
Tábori Kornél
Török Gyula
Tóth Árpád
Vajda Ernő
Váradi András
Zöldi Márton

Tevan Adolf
Békéscsaba

Főbizományos Budapest részére Galantai Gyula Budapest.